

LIV.

ПОКАЧВАНЕ И СПАДАНЕ

Няколко дни след тази среща Албер дьо Морсер отиде да посети граф Дьо Монте Кристо в дома му на Шан-з-Елизе, получил вече вид на дворец, какъвто – благодарение на огромното състояние на графа – имаха и най-кратковременните негови жилища.

Той идваше да му предаде отново благодарностите на госпожа Данглар, изказа ни вече с писмо с подписа баронеса Данглар, родена Ермин дьо Сервиер.

Албер се придружаваше от Люсиен Дебре, който прибави към думите на приятеля си няколко любезности, разбира се, не официални, но чийто източник графът отгатна веднага благодарение на прозорливостта си.

Стори му се, че Люсиен идва да го посети, подтикван от двойно любопитство, и поне половината от това чувство беше внушено сигурно от къщата на Шосе д'Авриньи. Той можеше наистина съвсем основателно да предположи, че – като не може да види лично домашната обстановка у един човек, който подарява коне за тридесет хиляди франка и отива на опера с робиня гъркиня, която носи диаманти за един милион – госпожа Данглар е натоварила този, чрез когото обикновено наблюдаваше, да ѝ даде сведения за дома му.

Но графът не показва, че подозира някаква връзка между посещенията на Люсиен и любопитството на баронесата.

– Вие поддържате почти постоянни отношения с барон Данглар? – обърна се той към Албер дьо Морсер.

– Разбира се, господин графе, нали помните какво ви казах.

– Все още ли е в сила?

– Повече от всякога – каза Люсиен, – въпросът е уреден.

И като сметна навярно, че с този принос към разговора си е спечелил правото да не се интересува вече от него, Люсиен намести до окото си своя монокул с рогова рамка, захвапа златната топка на тънкото си бастунче и започна да обикаля стаята, като разглеждаше оръжията и картините.

– О! – каза Монте Кристо. – Когато ви чух първия път, не очаквах толкова бързо разрешение.

– Какво да се прави? Работите се движат, без да подозираме; вие не мислите за тях, обаче те мислят за вас; и като се обърнете, оставате смаян от пътя, който са изминали. Баща ми и господин Данглар са служили заедно в Испания, баща ми във войската, господин Данглар в продоволствието. Там именно баща ми, разорен от революцията, и господин Данглар, които изобщо не е имал наследство, са поставили основите, баща ми на своите прекрасни политически и военни успехи, а господин Данглар на възхитителното си политическо и финансово преуспяване.

– Да, наистина – продължи Монте Кристо, – струва ми се, че по време на посещенията, което му направих, господин Данглар ми каза нещо подобно; а пък – добави той, като хвърли поглед към Люсиен, който прелистваше някакъв албум, – а пък и госпожица Йожени е хубавичка. Доколкото си спомням, тя се казва Йожени, нали?

– Много хубавичка или по-точно много красива – отвърна Албер, – но с красотата, която аз не ценя. Недостоен човек съм!

– Говорите за нея така, сякаш сте ѝ вече съпруг!

– О! – промълви Албер и се огледа също, за да види какво прави Люсиен.

– Знаете ли – сниши глас Монте Кристо, – струва ми се, че не сте много възхитен от този брак.

– Госпожица Данглар е много по-богата от мен – отвърна Морсер; – а това ме плаши.

– Ами! – възрази Монте Кристо. – Смешно основание; та нима и вие не сте богат?

– Баща ми има към петдесетина хиляди франка рента и може би ще ми даде от тях десет-дванадесет хиляди, като ме ожени.

– Сумата е наистина скромна – съгласи се графът, – особено в Париж; но не богатството е най-важно на този свят – едно добро име и високо обществено поло-

жение също значат нещо. Вашето име е известно, имате великолепно положение в обществото, освен това граф Дьо Морсер е военен, а хората обичат да виждат безукорната почтеност на един Байар¹, свързана с бедността на един дю Геклен²; безкористието е най-прекрасният лъч, който може да озари една благородна сабя. Аз пък намирам този брак напълно подходящ: госпожица Данглар ще ви даде пари, вие ще ѝ дадете благородническа титла.

Албер поклати глава и се замисли.

– Има и друго – каза той.

– Признавам – продължи Монте Кристо, – че не мога да разбера такова отвращение към една богата и красива девойка.

– Боже мой! – заяви Морсер – Отвращението, ако съществува, не изхожда само от мен.

– Тогава от кого? Казахте ми, че баща ви желае този брак.

– От майка ми: а тя има прозорливо и сигурно око. Е, добре, тя не е във възторг от този брак; има някакво предубеждение срещу Дангларови.

– О! – промълви някак пресилено графът, – разбира се; госпожа графиня Дьо Морсер, олицетворение на изисканост, аристократизъм и изтънченост, се колебае да докосне една тежка и груба ръка на човек от простолюдието: съвсем естествено.

– Не зная дали е наистина така – отвърна Албер; – но зная, че ако този брак стане, тя ще бъде нещастна. Още преди шест седмици трябваше да се съберем, за да уговорим някои неща; но аз имах такава мигрена...

– Истинска ли? – запита усмихнато графът.

– Съвсем истинска, сигурно от страх... поради което срещата бе отложена с два месеца. Нали разбирате, няма защо да се бърза; аз не съм навършил още двадесет и една година, а Йожени е само на седемнадесет; обаче двата месеца изтичат идната седмица. Ще трябва да се изпълни обещанието. Не можете да си представите, драги графе, колко съм потиснат... Ах, колко сте щастлив, че сте свободен!

– Ами че бъдете и вие свободен; кой ви пречи, ако смея да ви запитам?

– О! За баща ми ще бъде голямо разочарование, ако не се ожени за госпожица Данглар.

– Оженете се тогава – отвърна графът и някак особено вдигна рамене.

– Да – заяви Морсер, – но за майка ми това не ще бъде разочарование, а мъка.

– Не се женете в такъв случай – каза графът.

¹ Прочут френски пълководец, наричан безстрашния и безукорен рицар (1473–1524).

² Прочут френски рицар от Стогодишната война (1320–1380).

– Ще видя, ще направя опит, вие ще ме посъветвате, нали? И ако ви е възможно, ще ме измъкнете от това затруднение. За да не причиня страдание на скъпата си майка, струва ми се, че бих се спречкал с графа.

Монте Кристо отвърна глава; изглеждаше развълнуван.

– Е добре – обърна се той към Дебре, седнал в дълбоко кресло в другия край на салона, с молив в дясната ръка, – и бележник в лявата, – какво правите, скица от Пусен¹ ли?

– Аз ли? – отговори спокойно Дебре. – Никаква скица! Така много обичам живописта, та не бих правил никога скици! Не, нещо съвсем противоположно – пиша цифри.

– Цифри ли?

– Да, пресмятам; това се отнася косвено и до вас, виконте; пресмятам колко е спечелила фирмата „Данглар“ от последното повишение на Хаити: от двеста и шест тези ценни книжа се покачиха на четиристотин и девет за три дни, а предвидливият banker беше закупил много акции по двеста и шест франка. Трябва да е спечелил триста хиляди.

– Това не е най-блестящият му успех – отвърна Морсер, – нали спечели един милион тази година от испанските бонове?

– Слушайте, драги – каза Люсиен, – граф Монте Кристо ще ви каже като италианците: *Danaro e santita Meta del la meta*². И това дори е много. Така че, когато ми разправят подобни приказки, аз просто вдигам рамене.

– Но вие сам казахте за Хаити! – намеси се Монте Кристо.

– О, Хаити е друго нещо; Хаити е екарте³ в играта на борсата. Човек може да обича сантасето, да е влюбен във виста, да лудее по бостона и всичко това все пак да му омръзне; но към екартетото се връщаме винаги; то е нещо като предястие. И така, господин Данглар е продал вчера по четиристотин и шест и е турил в джоба си триста хиляди франка; ако бе чакал до днес, акциите спаднаха на двеста и пет и вместо да спечели триста хиляди франка, щеше да загуби двадесет – двадесет и пет хиляди.

– А защо книжата са спаднали от четиристотин и девет на двеста и пет? – запита Монте Кристо. – Извинете, аз съм съвършено невежа в тези борсови спекулации.

– Защото – отвърна със смях Албер – новините се следват, но не си приличат⁴.

¹ Пусен, Никола (1594–1665) – френски художник, родоначалник на класическата живопис във Франция.

² За пари и светост се вярва на половина от половината.

³ Игра на карти.

⁴ Пародия на френската поговорка – дните се следват, но не си приличат.

– О, дявол да го вземе! – промълви графът. – Господин Данглар играе, за да спечели или загуби триста хиляди франка в един ден! Но той трябва да е невероятно богат!

– Играе не той – побърза да обясни Люсиен, – а госпожа Данглар; тя е наистина смела.

– Но вие сте предпазлив, Люсиен, и като познавате несигурността на новините, защото сте при извора им, би трябвало да я въздържате – каза усмихнато Морсер.

– Как бих могъл, щом съпругът ѝ не успява да го стори? – запита Люсиен. – Вие знаете характера на баронесата; никой не може да ѝ влияе, тя върши винаги, каквото иска.

– О! Ако бях на ваше място! – промълви Албер.

– Какво?

– Щях да я излекувам; и да направя по този начин услуга на бъдещия ѝ зет.

– По какъв начин?

– Ех, дявол да го вземе! Съвсем просто! Ще ѝ дам един добър урок.

– Урок ли?

– Да. Длъжността ви секретар на министъра ви дава възможност да разполагате с новините; щом си отворите устата, всички борсови играчи стенографират веднага думите ви; наредете така, та да изгуби няколко пъти поред по сто хиляди франка, и ще я вразумите.

– Не разбирам – промълви Люсиен.

– Но това е свършено ясно и просто – отвърна момъкът с непресторено чисто-сърдечие, – съобщете ѝ някоя сутрин една невероятна новина, една телеграма, която само вие можете да знаете; например че Анри IV е бил вчера у Габриела¹; държавните ценни книжа ще се покачат, тя ще реши да играе с оглед на това и непременно ще загуби, когато Бошан съобщи на другата сутрин във вестника си: „Добре осведомените кръгове твърдят погрешно, че крал Анри IV е бил завчера у Габриела; този факт е свършено неверен: крал Анри IV не е напускал Пон Ньоф.“

Люсиен се засмя тихо. Въпреки привидното си безразличие Монте Кристо не бе пропуснал нито дума от този разговор и проникателното му око дори съзря сякаш някаква тайна в смущението на частния секретар.

Това смущение, което Албер не бе забелязал, принуди Люсиен да съкрати визитата си.

Явно беше, че се чувства неудобно. Докато го изпращаше, графът му прошепна няколко думи, на които той отговори:

– С удоволствие, господин графе, приемам.

Графът се върна при младия Морсер.

¹ Габриела д'Естре – фаворитка на Анри IV (1573–1599).

– Не смятате ли, ако поразмислите малко – започна той, – че сгрешихте, като говорихте така за бъдещата си тъща пред господин Дебре?

– Слушайте, графе – прекъсна го Морсер, – не произнасяйте предварително тази дума.

– Наистина, без преувеличение, дотолкова ли графинята е против този брак?

– Дотолкова, че баронесата идва много нарядко у нас, а майка ми надали е ходила и два пъти в живота си у госпожа Данглар.

– Това ме насърчава тогава – заяви графът – да ви поприказвам откровенно. Господин Данглар е мой banker, господин Дьо Вилфор ме обсипа с любезности заради някаква услуга, която имах възможност да му направя. Отгатвам, че всичко това ще доведе до вечери и приеми. И за да не излезе, че повтарям с повече разкош всичко това, а да имам заслугата, че съм ги изпреварил, реших да поканя в лятната си къща в Отъой господин и госпожа Данглар и господин и госпожа Дьо Вилфор. Ако поканя на тази вечеря и вас заедно с господин графа и госпожа графиня Дьо Морсер, няма ли да заприлича, че сме се събрали на сватбено тържество или поне няма ли да се стори така на госпожа графиня Дьо Морсер, особено ако господин Данглар ми направи честта да доведе и дъщеря си? Тогава майка ви ще ме намрази, а пък аз не желая по никакъв начин такова нещо, напротив, държа – и ви моля да ѝ повтаряте това при всяка възможност – да оставя най-добър спомен у нея.

– Наистина ви благодаря, графе – каза Морсер, – че сте така откровен с мен и съм съгласен да не ме поканите. Вие казвате, че държите да оставите най-добър спомен в съзнанието на майка ми, която има само най-добри впечатления от вас.

– Така ли мислите? – запита заинтересовано Монте Кристо.

– О! Уверен съм. Когато си отидохте миналия ден, цял час приказвахме за вас; но да се върна към сегашния ни разговор! Е, добре! Ако майка ми научи това внимание от ваша страна – а пък аз ще си позволя да ѝ го кажа, – убеден съм, че ще ви бъде безкрайно признателна. Вярно е, че баща ми ужасно ще се разгневи.

Графът се разсмя.

– Добре! – заяви той. – Знаете вече всичко. Но според мен ще се разгневи не само баща ви; господин и госпожа Данглар ще ме сметнат за крайно невъзпитан човек. Те знаят, че ние сме доста близки, че вие сте дори първият ми познат в Париж, а няма да ви видят у дома ми; и ще ме запитат защо не съм ви поканил. Затова се погрижете поне да си намерите предварително някакво приемливо задължение, като ми го съобщите навреме с писъмце. Нали знаете, пред bankerите важат само писмени документи.

– Мога да направя нещо по-хубаво, господин графе – отвърна Албер. – Майка ми иска да отиде малко на море. За кой ден е определена вечерята у вас?

– За събота.

– Днес е вторник, отлично; утре вечер заминаваме; в другиден сутринта ще бъдем в Трепор. Знаете ли, господин графе, че сте очарователен, като давате възможност на хората да се нареждат, както желаят!

– Аз ли? Вие наистина ме смятате за по-добър, отколкото съм; искам чисто и просто да ви бъда приятен, нищо повече.

– От коя дата са поканите ви?

– От днес.

– Добре. Аз тичам още сега у господин Данглар и съобщавам, че утре сутринта заминавам от Париж с майка си. Не съм ви виждал; следователно не зная нищо за вечерята ви.

– Ех, че сте луд! Ами нали господин Дебре ви видя тук?

– О, наистина!

– Ще кажете, напротив, че сме се видели и аз лично съм ви поканил, но вие сте отговорили, че не можете да дойдете на вечерята, защото заминавате за Трепор.

– Решено! А сега ще дойдете ли да видите майка ми, преди да заминем?

– Малко мъчно ще бъде; освен това ще попадна всред приготовленията ви за заминаването.

– Може да направите нещо по-добро; досега бяхте очарователен, а така ще станете божествен.

– Какво трябва да направя, за да стигна до това съвършенство?

– Какво трябва да направите ли?

– Да, питам ви.

– Днес сте свободен като птичка; елате да вечеряте у мен: ще бъдем съвсем сами – вие, майка ми и аз. Вие едва зърнахте майка ми; така ще я видите по-отблизо. Тя е забележителна жена и аз съжалявам само за едно – че няма друга като нея, двадесет години по-млада; тогава веднага би имало, уверявам ви, и графиня, и виконтеса Дьо Морсер. Баща ми няма да видите; тази вечер е в комисия и ще вечеря у пазителя на кралския печат. Вие сте видели целия свят и ще ни разкажете приключенията си; ще ни разправите историята на хубавата гъркиня, дошла миналата вечер в операта с вас; интересно, че я наричат робиня, а се отнасяте с нея като с княгиня; ще говорим на италиански, на испански. Хайде, приемоте; мама ще се радва.

– Хиляди благодарности – отговори графът; – поканата е много мила и аз дълбоко съжалявам, че не мога да я приема. Не съм свободен, както мислите – напротив, имам много важна среща.

– О, внимавайте, току-що научих от вас как, когато става дума за вечеря, човек може да се отърве от неприятна покана. Искам доказателство. Аз не съм за щастие банкер като господин Данглар; но предупреждавам ви, че съм недоверчив като него.

– Ще ви го дам – отвърна графът.

И позвъни.

– Хм! – промълви Морсер. – За втори път отказвате да вечеряте с майка ми. Това е вече предубеждение, графе.

Монте Кристо потрепера.

– Сам не вярвате в това, което казвате! – отвърна той. – Но ето и доказателството. Батистен влезе и се изправи очаквателно до вратата.

– Не бях предупреден за вашето посещение, нали?

– Боже мой! Вие сте толкова необикновен човек, та не бих гарантирал дали е така.

– Най-малко не можех да отгатна, че ще ме поканите на вечеря.

– Това вече е вероятно.

– Добре! Слушайте, Батистен... Какво ви казах тази сутрин, когато ви повиках в кабинета си?

– Да не пускам никого след пет часа.

– После?

– О! Господин графе!... – промълви Албер.

– Не, не, искам непременно да се отърва от тази слава на тайнственост, която сте ми създали, драги виконте. Прекалено мъчно е да играете постоянно ролята на Манфред. Аз искам да живея в стъклен дом. После... продължавайте, Батистен.

– После, да пусна само господин майор Бартоломео Кавалканти и сина му.

– Чувате ли, господин майор Бартоломео Кавалканти, човек от най-старинната италианска аристокрация, за когото Данте си е дал труд да пише родословното му дърво... Помните ли или не помните, в десетата песен на Ада; а освен това и сина му, очарователен младеж, почти на вашата възраст, виконте, със същата титла, дошъл да се представи в парижкото общество с милионите на баща си. Майорът ще ми доведе тази вечер сина си, малкия контино, както казваме в Италия. Ще ми го повери. И аз ще го изтикам напред, ако има някакви качества. Ще ми помогнете, нали?

– Разбира се! Отдавнашен познат ли ви е този майор Кавалканти? – попита Албер.

– Ни най-малко; той е достоен благородник, много учтив, много скромен, мълчалив, от тия, които срещате често в Италия; изпаднали потомци на древни родове. Виждал съм го много пъти, във Флоренция, в Болоня, в Лука, и той ме предупреди за пристигането си. Познатите, с които сте поддържали връзка при пътувания, стават взискателни; искат навсякъде да им засвидетелствате приятелство, каквото сте проявили веднъж случайно; като че културният човек, готов да прекара един час с кого ли не, не го върши винаги с някаква задна мисъл! Добрият майор Кавалканти ще види отново Париж, който е видял само на минаване, по време на империята, когато ходил да мръзне в Москва. Ще го нагостя както трябва, той ще ми повери сина си; аз

ще му обещава да бдя над него, ще оставя младежа да върши, каквито лудории пожелае, и работата ще се нареди.

– Чудесно! – заяви Албер. – Виждам, че сте отличен ментор. И така, довиждане, ние ще се върнем в неделя. Да не забравя, имам вест от Франц.

– О, така ли? – изненада се Монте Кристо. – Все тъй ли му е приятно в Италия?

– Струва ми се, да; но съжалява за вас. Казва, че вие сте били слънцето на Рим и без вас там било мрачно. Не знам дори дали не пишеше, че валяло.

– Значи вашият приятел Франц е променил мнението си за мен?

– Напротив, продължава да ви смята за невероятно фантастичен; затова именно съжалява за вас.

– Очарователен младеж – отвърна Монте Кристо, – към когото изпитах истинска симпатия още първата вечер, когато го видях; той търсеше къде да се нахрани и бе така любезен да приеме поканата ми. Син е на генерал д'Епине, струва ми се?

– Точно така.

– Същият, който е бил така недостойно убит през 1815?

– От бонапартистите.

– Именно! Обичам го наистина! Няма ли и за него някакви планове за женитба?

– Да, има; той ще трябва да се ожени за госпожица Дьо Вилфор.

– Наистина ли?

– Колкото аз трябва да се ожения за госпожица Данглар – отвърна Албер със смях.

– Смешно ви е...

– Да.

– Защо?

– Смешно ми е, защото ми се струва, че и там виждам толкова желание за брак, колкото има между госпожица Данглар и мен. Но, драги графе, ние сме се разприказвали за жени, както жените говорят за мъже. А това е непростимо!

Албер стана.

– Отивате ли си?

– Хубав въпрос! От два часа ви досаждам, а вие сте така любезен да ме питате отивам ли си! Наистина, графе, вие сте най-учтивият човек на земята! А как е дресирана прислугата ви! Особено господин Батистен! Никога не съм имал толкова нещо. Моите подражават сякаш до един на прислужниците в театър „Франсе“, които трябва да изрекат само по една дума, но затова пък я казват винаги на авансцената. Ако решите някога да се отървете от господин Батистен, моля да бъда предпочетен при настаняването му другаде.

– Дадено, виконте.

– Не само това, почакайте: предайте почитанията ми на вашия мълчалив италианец, господаря Кавалканти деи Кавалканти; и ако той пожелае случайно да задоми

сина си, намерете му някоя много богата наследница, аристократка поне по майчина линия и най-малко баронеса по бащина. Аз ще ви помогна в това.

– Оо! – отвърна Монте Кристо. – Дотам ли стигнахте?

– Да.

– Човек наистина не бива да се зарича за нищо.

– О! Графе! – извика Морсер. – Да знаете каква услуга ще ми направите и как ще ви обикна стократно повече, ако благодарение на вас си остана ерген поне за десет години още.

– Всичко е възможно – отвърна сериозно Монте Кристо.

След като се сбогува с Албер, той се прибра в своето отделение и удари три пъти звънчето. Яви се Бертучо.

– Господин Бертучо – каза графът, – съобщавам ви, че в събота давам прием в Отъой.

Бертучо леко трепна.

– Добре, господине – отвърна той.

– Разчитам на вас – продължи графът – всичко да бъде приготвено както трябва. Къщата е много хубава или поне може да стане много хубава.

– За да стане това, трябва всичко да се смени, господин графе, защото тапетите са извехтели.

– Сменете ги тогава с изключение на тия в спалнята с червената дамаска; нея ще оставите точно така, както е сега.

Бертучо се поклони.

– Няма да променяте нищо и в градината; но с двора правете каквото искате; ще ми бъде дори приятно, ако не могат да го познаят.

– Ще направя всичко по силите ми, за да задоволя господин графа; но бих бил все пак по-спокоен, ако господин графът ми кажеше намеренията си за вечерята.

– Вие наистина се чувствате съвсем объркан и напласен, откакто дойдохме в Париж, драги господин Бертучо, не ме ли познавате вече?

– Ваше превъзходителство би могъл да ми каже поне кои са поканените!

– Сам не зная още, а на вас не ви е потребно да знаете. Лукул ще вечеря с Лукул, нищо повече.

Бертучо се поклони и излезе.